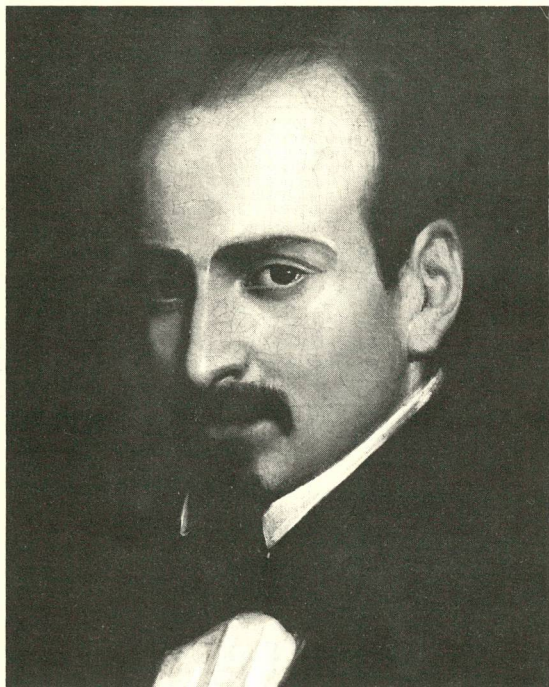

PEENE, Hippoliet van, geneesheer, toneelleider en toneelauteur (Kaprijke 1 januari 1811 - Gent 19 februari 1864).

Nog tijdens zijn studie in de geneeskunde aan de Rijksuniversiteit te Gent nam Van Peene deel aan het toneelverenigingsleven (aanvankelijk in het Frans, weldra bij De Fontaine) te Gent. Met K. Onderet voerde hij de groep jongelui aan die zich om redenen van esthetiek in de uitbeelding en actualiteit van het repertoire afscheidde en Broedermin en Taelyver oprichtten (1840). Gehuwd met de actrice Virginie Miry ontwikkelde hij zich tot de spil van niet enkel het Gentse, maar het algemeen-Vlaamse toneel, als produktieleider (wat nu regisseur zou heten) en als vruchtbaar auteur, die mentaal- en technisch-nieuwe dramatische genres overnam. Hij was inspirator tot de bouw van de Minardschouwburg (1847) en schreef de tekst van De Vlaemsche Leeuw, op muziek van zijn zwager Karel Miry (waarschijnlijk van 1847). Van Peene maakte deel uit van de nationale commissie die de subsidieregeling van de dramatische kunst, zoals vastgelegd bij Koninklijk Besluit van 31 maart 1861, voorbereidde (premiestelsel voor toneelautoeurs en schouwburgers, in stand gehouden, met wijzigingen, tot 1 januari 1927) en hij was de eerste auteur die de Belgische driejaarlijkse staatsprijs voor toneelletterkunde (ingesteld in 1858) ontving (1859) voor zijn historische drama Matthias, de beeldstormer (1858). Hij vervulde eveneens verschillende functies in het liberale partijleven te Gent.

Als brein van Broedermin en Taelyver was Van Peene de motor van een onvoorstelbaar druk toneelverenigingsleven, van 1841 af (Keizer Karel en de Berchemsche boer). Hij schreef voor deze troep een volkomen nieuw repertoire, dat vervolgens over heel Vlaanderen werd nagespeeld en populair is gebleven tot bij de eeuwwisseling. Deze populariteit had hij te danken aan de elementaire maar gave techniek, aan de herhaaldelijk grove maar uit het volksleven gegrepen komische elementen, aan de wat simplistische contrastmethode

H. van Peene door H. Dillens.

van zijn dramaturgie en aan een feilloos gevoel voor wat lokaal en nationaal in het hart van de gemiddelde mens leefde. Polemisch flamingantisme heeft hij eigenlijk niet bedreven, maar de gevoelsgrond en de emotionele kleur van zijn dramatiek vond krachtige weerklank bij de Vlaamse volksmassa. Technisch leunde hij aan bij het Franse *pièce bien faite* van E. Scribe, die hij virtuoos kopieerde.

Van Peene produceerde een groot aantal blijspelen met veeleer het karakter van een klucht, doorgaans gesitueerd in een landelijke omgeving en waarin het pastoraal idyllische gemakkelijk aanleiding werd tot komisch-schoolmeesterachtige kritiek op moraal en ideaal. Vooral echter realiseerde hij het burgerlijk toneelspel en drama als het genre van de burgerlijke volksgroepen, met een handige dosering van didactisch vertellen en sentimenteel accentueren, in een atmosfeer van programmatisch zelfbewustzijn van een nieuw type mens en een nieuw te vormen sociaal gevoel, waarvoor het op natuurlijke wijze Vlaams-zijn een stabiel draagvlak was. Zijn historisch drama daarentegen was erg hol en opgeschroefd, met onnatuurlijk pathos en kunstmatige verbeelding, met oude theaterconventies en een banale grootspraak. Terwijl hij op onopvallende wijze de liberalistische emancipatie uitdroeg, kristalliseerde zich zijn eigen ideologische standpunt nauwelijks tot een thema; behalve een wat prikkelbare onkerkelijkheid was zijn belangrijkste kenmerk een rustige demofilie, die duidelijk maakte dat voor hem het voorstaan van de doelstellingen van de V.B. een uiting was van sociaal bewustzijn waarvan het latente standenmaatschappelijke karakter de democratische beweging niet in gevaar wist te brengen.

WERKEN : *Volledige werken* (61 stukken) (1861).

LITERATUUR : N. Destanberg, *H. Van Peene en zijne werken* (1865); - W. Rogghé, *Het Nederlandsch tooneel te Gent*, in *Gedenkbladen* (1898, p. 144-195); - O. van Hauwaert, *Mw Van Peene*, in *Tijdschrift van het Willemsfonds*

(1902, p. 202-218); - A. Bertrang, *H. Van Peene*, in *Jong Dietschland* (1902-'03, p. 215-245); - Th. Coopman en L. Scharpé, *Geschiedenis der Vlaamsche Letterkunde* (1910, p. 182-187); - K. van den Oever, *Eene Aanteekening bij H. Van Peene's Geboorteverjaring*, in *Vlaamsche Arbeid* (1910-'11, p. 464-466); - O. Steghers, *H. van Peene*, in *De Wijngaard* (1911, p. 6-11); - *Hulde aan H. Van Peene bij de herdenking van zijn honderdsten geboortedag* (1911); - M. Sabbe, L. Monteyne en H. Coopman Thzn., *Het Vlaamsch tooneel, inzonderheid in de XIXe eeuw* (1927, p. 124-135); - F. Demedts, *Dr. H. Van Peene en de wedergeboorte van het Vlaams Toneel in de 19e eeuw*, in *Jaarboek 1960 De Fonteine* (p. 5-17); - A. Deprez, *De Vlaamse Leeuw. Feiten en stemmingen uit de jaren 1840-48*, in *Jaarboek 1960 De Fonteine* (p. 97 - 155); - P. de Keyser, *Van Parnassusberg tot Minardschouwburg. Enige bladzijden uit de heldentijd van de herleving van het Vlaams toneel te Gent (1820-1850)*, in *Jaarboek 1961 De Fonteine* (p. 35-51); - P. de Keyser, *Mevrouw Van Peene, geboren Virginie Miry*, in *Jaarboek 1961 De Fonteine* (p. 73-81); - C. Tindemans, *H. Van Peene 1811-1864*, in *Spiegel der Letteren* (1961, p. 252-272); - R. Muys, *H. Van Peene. Een bijdrage tot de kennis van zijn leven en werk* (licentiaatsverhandeling Rijksuniv. Gent, 1964); - C. Tindemans, *Mens, gemeenschap en maatschappij in de toneelletterkunde van Zuid-Nederland; een systematische analyse van de thematiek van het realistisch-burgerlijk drama* (1973).

CARLOS TINDEMANS